

در این مقاله، به تحلیل تخصصی و حقوقی آیین‌نامه اجرایی قانون رسیدگی به تخلفات اداری می‌پردازیم و به سؤالات مهمی چون:

- چه کسی می‌تواند عضو هیئت باشد؟
 - آیا مدیر می‌تواند بدون هیئت، کارمند را اخراج کند؟
 - کارمند متهم چه حقوقی دارد؟
- پاسخ می‌دهیم.

این محتوا برای کارمندان، مدیران دولتی، وکلای اداری و متخصصان حقوق عمومی تدوین شده است.

متن آیین‌نامه اجرایی قانون رسیدگی به تخلفات اداری (متن اصلی به صورت ویرایش‌شده)

ماده 2: تشکیل هیئت تجدیدنظر

هیئت تجدیدنظر رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان (از این پس «هیئت تجدیدنظر» نامیده می‌شود) در مراکز وزارتخانه‌ها، سازمان‌های مستقل دولتی، نهادهای انقلاب اسلامی، مراکز برخی از استان‌ها (به تشخیص هیئت عالی نظارت)، و همچنین در مراکز دستگاه‌های زیر تشکیل می‌شود:

سازمان حج و زیارت
شرکت مخابرات ایران
خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران
سازمان بهزیستی کشور
سازمان ثبت احوال کشور
کتابخانه ملی ایران
برخی از دانشگاه‌های کشور (به تشخیص وزیر مربوط)

تبصره 1: سازمان‌های مستقل دولتی و سایر دستگاه‌های مشمول تبصره (1) ماده (1) قانون، طبق فهرست مصوب، مشمول این آیین‌نامه هستند.

ماده 3: نحوه انتصاب اعضا

انتصاب اعضای اصلی و علی‌البدل هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر، با امضای وزیر یا بالاترین مقام دستگاه مربوط و با رعایت شرایط منصوص در **ماده 6 قانون رسیدگی به تخلفات اداری** صورت می‌گیرد.

ماده 4: تشکیل هیئت‌های بدوی در استان‌ها

دستگاه‌های مشمول، در صورت داشتن واحد سازمانی در مراکز استان‌ها، می‌توانند نسبت به تشکیل **هیئت‌های بدوی** در آن مراکز اقدام نمایند.

تبصره: رسیدگی به تخلفات کارمندان شهرداری‌ها در صورت عدم تشکیل هیئت بدوی، به عهده هیئت بدوی تشکیل‌شده در استانداری مربوط است.

ماده 5: رسیدگی به تخلفات در محل مأموریت

در صورت وقوع تخلف در محل مأموریت، رسیدگی به عهده **هیئت محل مأموریت** است. اما اگر اجرای حکم (مانند اخراج) با مشکل اجرایی مواجه شود، **نظر هیئت عالی نظارت** برای هر دو دستگاه لازم‌الاتباع است.

ماده 6: تشکیل هیئت و انتخاب ریاست

هر هیئت پس از تشکیل، از بین خود یک نفر رئیس، یک نفر نایب رئیس و یک نفر دبیر (برای تنظیم صورتجلسه و مکاتبات) انتخاب می‌کند.

ماده 10: حفظ سمت در هیئت

اعضای هیئت در حین انجام وظیفه، سمت و پست سازمانی خود را حفظ می‌کنند. در صورت ضرورت، پست‌های سازمانی با تغییر عنوان پست‌های بالاتر موجود، برای اعضای هیئت پیش‌بینی می‌شود.

ماده 11: تشکیل دفتر هیئت

هیئت‌ها موظف به تشکیل دفتر مربوط هستند. در صورت نیاز، می‌توانند امور دفتری خود را به کارگزینی دستگاه مربوط ارجاع دهند. نامه‌های محرمانه هیئت‌ها باید بدون دخل و تصرف در اختیار آنان قرار گیرد.

ماده 19: حضور متهم در جلسه

رسیدگی به تخلفات پس از تکمیل پرونده صورت می‌گیرد. در صورت تشخیص ضرورت توسط هیئت، متهم در جلسه حضور می‌یابد.

تبصره: در صورت درخواست کتبی متهم برای دفاع حضوری، هیئت موظف است یک بار وی را برای حضور در جلسه دعوت کند.

ماده 20: تشخیص تخلف

تشخیص تخلف و انطباق آن با موارد مندرج در قانون، بر عهده هیئت‌های رسیدگی کننده است.

ماده 24: صدور رأی و امکان تجدیدنظر

هیئت‌های بدوی موظفند در زیر آرای خود، مشخص کنند که آیا رأی قطعی است یا قابل تجدیدنظر، و همچنین نشانی محل دریافت درخواست تجدیدنظر را درج نمایند.

ماده 25: درخواست تجدیدنظر

درخواست تجدیدنظر نسبت به آرای هیئت‌های بدوی باید توسط محکوم علیه یا نماینده قانونی وی، **طرف 30 روز از تاریخ ابلاغ رأی**، به صورت کتبی و به زبان فارسی، به اداره کارگزینی مربوط تسلیم و رسید اخذ شود.

تبصره: درخواست تجدیدنظر نسبت به احکام اخراج مطابق تبصره (1) ماده 17 قانون انجام می‌شود.

ماده 28: اجرای فوری رأی

در صورتی که اجرای فوری رأی قطعی هیئت ممکن نباشد (مثلاً کارمند در مرخصی طولانی است)، مراتب به هیئت عالی گزارش شده و رأی به محض امکان اجرا می‌شود.

ماده 29: استعلام از مراجع قضا و اطلاعات

هیئت‌ها در صورت لزوم می‌توانند از مراجع قضایی مربوط استعلام نظر کنند و مراجع موظفند **حداکثر ظرف 30 روز** پاسخ دهند.

تبصره: هیئت‌ها مکلفند در موارد لزوم از **وزارت اطلاعات** استعلام نظر کنند و وزارت مذکور موظف است **ظرف 10 روز** پاسخ دهد.

ماده 34: نماینده هماهنگی هیئت‌ها

هر دستگاه، یک نفر را به عنوان **مسئول هماهنگی هیئت‌های آن دستگاه** تعیین و به سازمان امور اداری و استخدامی کشور معرفی می‌کند.

ماده 35: وظایف مسئول هماهنگی

وظایف مسئول هماهنگی شامل:

برگزاری جلسات هماهنگی بین هیئت‌ها
بازرسی از چگونگی کار هیئت‌ها و گزارش به وزیر و هیئت عالی نظارت
نظارت و راهنمایی هیئت‌ها
بررسی صلاحیت اعضا
ارائه پیشنهادات به مراجع ذربط
تهیه گزارش‌های ماهانه و ارسال به هیئت عالی نظارت
پیگیری تأمین نیرو و تجهیزات هیئت‌ها

ماده 46: اعلام اعضا به هیئت عالی نظارت

هیئت‌ها موظفند اسامی و مشخصات اعضای اصلی و علی‌البدل و تغییرات آنها را از طریق مسئول هماهنگی به هیئت عالی نظارت اعلام کنند.

□ تحلیل حقوقی آیین‌نامه

1. هیئت تخلفات، تنها نهاد مجاز به اعمال مجازات اداری است

بر اساس قانون رسیدگی به تخلفات اداری و آیین‌نامه اجرایی آن، تنها هیئت‌های تخصصی می‌توانند مجازات‌هایی مانند اخراج، تنزل مقام، تعلیق، یا کسری از حقوق را اعمال کنند. مدیران نمی‌توانند به صورت انفرادی و یکجانبه این اقدامات را انجام دهند.

2. حقوق دفاع کارمند متهم تضمین شده است

حق درخواست تمدید مهلت برای تهیه دفاعیات (حداکثر 5 روز)
حق دفاع حضوری در جلسه

حق درخواست تجدیدنظر ظرف 30 روز
حق دسترسی به پرونده و مدارک

3. استقلال و ثبات شغلی اعضا تضمین شده است

ماده 10 و تبصره‌های مربوط، از اعضای هیئت در برابر فشارهای اداری حمایت می‌کند و ثبات شغلی آنها را تضمین می‌کند.

□ نکات مهم حقوقی

عدم تشکیل هیئت = اعمال مجازات غیرقانونی
هرگونه اقدام تبعیض‌آمیز یا تنبیهی توسط مدیر بدون تشکیل هیئت، قابل فسخ در دیوان عدالت اداری است.

عدم رعایت مهلت 30 روزه = بی‌اثری درخواست تجدیدنظر
اگر کارمند درخواست خود را بعد از 30 روز ارسال کند، ممکن است مورد تفتیش قرار نگیرد.
استعلام از وزارت اطلاعات، یک الزام قانونی است
در موارد تخلفات امنیتی یا انضباطی جدی، هیئت موظف به استعلام از وزارت اطلاعات است.
اجرای رأی مشروط به امکان فیزیکی است
اگر کارمند در مرخصی طولانی یا خارج از کشور باشد، اجرای رأی به تأخیر می‌افتد.

□ نمونه پرونده واقعی و راه حل حقوقی

پرونده: اخراج یک کارمند آموزش و پرورش بدون تشکیل هیئت
واقعہ: مدیر یک منطقه آموزشی، یک معلم را به بهانه "سوءرفتار" اخراج کرد بدون تشکیل هیئت تخلفات.

راه حل حقوقی:

معلم با استناد به **ماده 25 آیین‌نامه**، درخواست تجدیدنظر نداد چون از حق خود آگاه نبود.
اما با کمک یک **وکیل متخصص حقوق اداری**، به **دیوان عدالت اداری** شکایت کرد.

دیوان با استناد به **ماده 20 قانون دیوان**، اخراج را **غیرقانونی** تشخیص داد.
حکم بازگشت به سمت قبلی و پرداخت **حقوق معوق** صادر شد.

□ سوالات متداول (FAQ)

1. آیا مدیر می‌تواند کارمند را اخراج کند؟

خیر. فقط هیئت تخلفات اداری می‌تواند اخراج را اعمال کند. مدیران فقط می‌توانند پرونده را تشکیل دهند.

2. اگر من را بدون تشکیل هیئت اخراج کردند، چه کار کنم؟

فوراً به **دیوان عدالت اداری** شکایت کنید. حتی اگر 30 روز گذشته باشد، ممکن است با ارائه **عذر موجه** (مثل ناآگاهی) مورد تفتیش قرار گیرد.

3. آیا می‌توانم در جلسه هیئت حضور پیدا کنم؟

بله. طبق **ماده 19**، در صورت درخواست کتبی، هیئت موظف است شما را دعوت کند.

4. مهلت درخواست تجدیدنظر چقدر است؟

30 روز از تاریخ ابلاغ رأی هیئت بدوی.

5. آیا هیئت‌های استانی می‌توانند اخراج کنند؟

بله، اما فقط اگر طبق **ماده 4 و 5** تشکیل شده باشند و دارای صلاحیت قانونی باشند.

□ مشاوره حقوقی رایگان

اگر شما یا یکی از بستگان شما در **خصوص موضوع فوق نیاز به مشاوره دارید**، می‌توانید از طریق لینک زیر، **مشاوره حقوقی رایگان** از وکلای متخصص در زمینه **حقوق اداری و کارمندی** دریافت کنید:

□ دریافت مشاوره حقوقی رایگان از وکلای اداری

در این صفحه، سوال خود را مطرح کنید و پاسخ تخصصی از یک **وکیل مجرب در دیوان عدالت اداری** دریافت نمایید.